

Clara Usón

Bestiile

Traducere din limba spaniolă
și note de Mariana Sipoș

POLIROM
2026

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Dan Croitoru.

Traducerea acestei cărți a fost publicată cu sprijinul Ministerului Culturii din Spania, prin Direcția Generală a Cărții, Benzii Desenate și Lecturii.

Clara Usón, *Las fieras*

Copyright © Clara Usón, 2024

© 2026 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © iStockphoto.com/joegolby

www.polirom.ro

Editura POLIROM

Iași, Bd. Carol I nr. 4, P.O. BOX 266, 700505

București, Bd. Gheorghe Șincai nr. 9A, bl. 3A,

sc. A, et. 6, ap. 18, sector 4, 040312, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

USÓN, CLARA

Bestiile / Clara Usón; trad. din lb. spaniolă și note de Mariana Sipoș. – Iași: Polirom, 2026

ISBN 978-630-344-457-4

I. Sipoș, Mariana (trad.; note)

821.134.2

Printed in ROMANIA

Așa mi s-a povestit. Într-o după-amiază de septembrie a anului 1985, un bărbat a fost împușcat în pragul locuinței sale, dintr-un oraș din Bizkaia¹. Fiul său de zece ani a fost și el rănit și a murit în spital două zile mai târziu, fără să-și fi recăpătat cunoștința. Soția defunctului și mama băiatului i-a descoperit când s-a întors de la supermarket; bărbatul căzut cu fața în jos într-o baltă de sânge în holul din fața ușii de la intrare; la câțiva metri distanță, băiatul, întins pe spate. Bărbatul avea șase răni de gloanțe, două dintre ele mortale; avea fața complet desfigurată. Băiatul fusese lovit de un singur glonț, în frunte. Femeia a suferit o criză nervoasă și a trebuit să fie spitalizată. Nu a aflat, nu i s-a spus, că fiul ei murise, decât după o săptămână. Băiatul a agonizat singur, timp de patruzeci și opt de ore, în unitatea de terapie intensivă. Cealaltă fiică a cuplului se afla în străinătate când s-au produs evenimentele.

Știrea, în acești termeni și cu expresii aproape identice, a fost publicată în presa națională și, cu ceva mai multe detalii, în presa locală a vremii, unde, de exemplu, se relata despre presupusul statut de polițist al bărbatului decedat, lucru dezmințit chiar de o sursă din cadrul Poliției Naționale, care a nuanțat că victima atentatului nu mai făcea parte din corpul

1. Denumirea în limba bască a provinciei Vizcaya din nordul Spaniei, cu capitala la Bilbao. În textul cărții, toponimele apar deseori cu o grafie diferită, bască sau spaniolă, în funcție de opțiunea socială, politică sau afectivă a personajelor.

forțelor de ordine. O publicație aparținând stângii *abertzale*¹ specula despre presupusele legături ale bărbatului ucis cu GAL². Alții i-au atribuit simpatii de extremă dreapta. În orice caz, mediatizarea a fost redusă, iar atentatul nu a meritat să fie pe prima pagină a vreunei publicații scrise. ETA ucidea frecvent în acea perioadă, dar doar morțile cele mai importante sau mai numeroase atrăgeau atenția reporterilor. ETA nu a revendicat niciodată responsabilitatea pentru acel atentat, al cărui autor sau autori nu au fost identificați.

Un trecător care mergea pe strada unde se afla imobilul în care se comiseseră asasinatelor a povestit că văzuse doi tineri, un bărbat și o femeie, cu cagule și căști pe cap, ieșind în fugă din clădire și urcându-se pe o Vespa cu care au dispărut rapid. Întâmplarea face că martorul era un prieten al omului ucis. O vecină a victimelor a declarat poliției că a auzit din apartamentul alăturat vocile unor bărbați care se certau strigând unul la altul și apoi împușcături, patru sau cinci focuri cel puțin. Nu a văzut nimic. Nu a ieșit pe palier să afle ce se întâmplă, din precauție, ca nu cumva să o nimerească vreun glonț rătăcit pentru că și-a băgat nasul în treburile altora. A sunat însă la poliție care, din nefericire, a ajuns la fața locului după soția victimei, ale cărei țipete au alertat tot imobilul. Era o familie conflictuală, soțul și soția aveau des certuri teribile, de cele mai multe ori în zori. Bărbatul avea un temperament irascibil, era arogant și necuviincios. Despre aceste certuri vecina nu a spus nimic presei sau poliției, dar o știau toți din

1. Mișcarea naționalistă bască; *abertzales*: naționaliști basci.

2. Abreviere pentru Grupos Antiterroristas de Liberación (Grupuri Antiteroriste de Eliberare), organizație paramilitară creată ilegal de oficiali de rang înalt din cadrul Ministerului de Interne spaniol, în timpul guvernului socialist condus de Felipe González, cu scopul de a combate organizația separatistă bască ETA, abreviere pentru Euskadi Ta Askatasuna (Țara Bască și Libertate).

clădire. Băiatul era desculț când a fost ucis, purta niște pantaloni albi de judo și avea bustul gol. După trei luni, femeia a murit de durere, un fel amabil de a spune că și-a luat viața. Toate acestea le știu pentru că eu cunoșteam acea familie.

Proza stereotipă a paginilor de evenimente – decedatul, victima, rănille provocate de gloanțe, declarațiile martorilor, locul unde se întâmplase incidentul – este bună pentru a expedia eficient și în doar câteva rânduri o tragedie care, din cauza efectului dezumanizant al jargonului jurnalistic, încetează să mai fie o tragedie și devine încă o știre oarecare, care mâine va fi de domeniul trecutului. Când îi cunoști pe oamenii menționați în știrea respectivă – îți amintești timbrul vocii lor, felul lor particular de a râde, slăbiciunile lor, ciudățeniile lor, felul în care băiatul se înroșea când era prins cu vreo greșală sau, în cazul bărbatului ucis, furia din ochii lui când se enerva –, acel vocabular aseptice steril, funcțional, produce uimire, scepticism, dar și tristețe, ca o înmormântare anticipată, înainte ca trupurile să fie îngropate în pământ, ele sunt deja șterse din lume cu ajutorul cuvintelor. Și poate pentru că, în 1985, ETA a ucis treizeci și șapte de persoane și a rănit mult mai multe, iar o investigație amănunțită a atâtor atentate era o sarcină dificilă, sau pentru că cele două victime erau de o importanță redusă, ancheta poliției privind crimele a fost superficială și indolentă; s-a limitat la autopsia cadavrelor, la o inspecție criminalistică a locului faptei și la a lua declarații câtorva martori, apoi cazul a fost închis, iar tatăl și copilul uciși au fost adăugați pe lista cu peste trei sute de presupuse crime ale ETA nerezolvate. În realitate, nici măcar atât; puținele dovezi de care dispuneau anchetatorii nu le-au permis să tragă concluzia că, fără nicio îndoială, organizația teroristă a fost autoarea crimelor.

Nu-mi pot explica o asemenea nepăsare. Nu există nimeni mai orb decât cel care nu vrea să vadă, mie îmi este foarte clar cine a comis acel atentat și nu înțeleg de ce poliția nu i-a

urmărit pe cei doi tineri care, potrivit martorului ocular, au fugit de la locul crimei cu un scuter imediat după atentat. Nu trebuie să fii o anchetatoare experimentată – nu este cazul meu, eu sunt inspectoare, dar de ascensoare – ca să descoperi paralelisme tulburătoare cu alte crime comise de un comando ETA în Guipúzcoa în acea perioadă, este de ajuns să consulți ziarele.

În ziua de 16 noiembrie 1984, Joseph Couchot, un om de afaceri francez cu antecedente penale pentru contrabandă, lua prânzul în restaurantul Eguzkia din Irún, așezat la o masă de lângă ușă. La ora 13.35, trei persoane cu cagulă, doi bărbați și o femeie, au dat buzna în local și l-au împușcat. Joseph Couchot a căzut la pământ și i-au mai tras un glonț în cap ca să fie siguri că a murit. Atentatorii au scăpat într-o mașină Seat Ronda furată în acea dimineață în Rentería, care a fost găsită abandonată, două ore mai târziu, pe o stradă din același oraș, goală, dar nu complet goală: proprietarul mașinii a fost găsit, legat și viu, în portbagaj.

Joseph Couchot își prevăzuse uciderea. Revistele din Țara Bascilor *Tiempo*, *Enbata* și *Punto y Hora de Euskal Herria* îl asociaseră cu gruparea teroristă GAL; cu o zi înainte de moarte, *Punto y Hora* a publicat un drept la replică al lui Couchot în care acesta nega orice legătură cu GAL și îl considera pe directorul revistei responsabil pentru orice i s-ar putea întâmpla. Moartea lui Couchot a fost revendicată de ETA, ramura militară.

Trei luni mai târziu, pe 26 februarie 1985, la ora 20.00, marinarul Ángel Facal Soto mânca un sendviș în fața unui bar din Pasajes de San Pedro, împreună cu niște prieteni. O Vespa a apărut brusc; atât motociclistul, cât și însoțitoarea lui purtau căști și cagule. Femeia s-a dat jos, a tras un singur glonț mortal în tâmpla lui Ángel Facal Soto, s-a urcat rapid pe Vespa și a fugit cu tovarășul ei. ETA a emis un comunicat în care recunoștea atentatul ca parte a campaniei sale împotriva traficului de droguri. Defunctul era, se pare, dependent de heroină și, conform zvonurilor, traficant de droguri.

Conducătorul Vespei era José Ángel Aguirre Aguirre, militant ETA; însoțitoarea sa și autoarea crimei era Idoia López Riaño, iubita lui de atunci și tovarășă de militantism. Amândoi erau foarte tineri și făceau primii pași ca teroriști. Pe atunci, cei doi alternau crimele cu jafurile armate la bănci. Presa îi numea Bonnie și Clyde.

Poliția a speculat că băiatul a fost ucis din întâmplare; tocmai se întorsese de la ora de judo și probabil se dezbrăca în camera lui, de unde și faptul că era desculț și pe jumătate gol. Auzind strigătele menționate de vecină sau sunetul sec al împușcăturilor, a traversat în grabă coridorul și apoi sufrageria spre intrarea în apartament; un glonț destinat tatălui său l-a lovit direct în frunte exact când a apărut în hol. Presupun că așa a fost, vreau să cred că așa a fost, că a fost ucis din întâmplare, că nu a văzut vreun bărbat sau vreo femeie ținând intenționat spre capul său. Prefer să cred că nu și-a dat seama, că glonțul l-a surprins venind în fugă și nu a avut timp să-și vadă tatăl prăbușit la pământ sau niște persoane cu cagule și revolvere în mână, că nici măcar nu a înțeles că fusese împușcat și că urma să moară când avea doar zece ani. M-am întrebat adesea de ce a ieșit din cameră când a auzit vacarmul, ce l-a făcut să vină în fugă spre hol. Nu era un copil impetuos sau îndrăzneț; dimpotrivă, era retras, timid și timorat, nici măcar nu-i plăcea să facă judo, pe care îl practica din obligație. Trebuie să fi fost așa: cineva a sunat la ușă, bărbatul a deschis și a văzut doi sau trei indivizi cu cagule – o femeie și unul sau doi bărbați – înarmați cu revolvere Browning, care au tras în el și când s-au auzit ultimele împușcături, a apărut copilul, alarmat. Dar există detalii care mă nedumeresc: vocile furioase pe care vecina spunea că le-a auzit, faptul că bărbatul a deschis ușa unor necunoscuți. În mod obișnuit, ETA nu dădea explicații victimelor sale; le ucidea pur și simplu. Iar bărbatul avea motive să fie precaut și de obicei își lua măsuri de precauție, nu-mi vine să cred că ar fi deschis ușa casei sale fără să verifice cine era de cealaltă parte.

Se poate ca vecina să fi inventat strigătele care au precedat crima, era o femeie cu imaginație, o instigatoare, o bârfitoare și se poate presupune că ucigașii nu s-au prezentat ca atare, ci mai degrabă ca electricieni sau instalatori de gaz sau chiar polițiști, probabil că au luat în calcul și faptul că oamenii, de obicei, nu deschid ușa unor necunoscuți, cu atât mai puțin în Țara Bascilor din acea perioadă.

José Ángel Aguirre Aguirre și Idoia López Riaño făceau parte din grupul Oker, un comando ETA „legal”, adică unul care nu figura în evidențele poliției și care a fost destrucțurat în octombrie 1985, după ce participase la cel puțin treizeci și unu de atentate teroriste, între ele, uciderea lui Ángel Facal Soto, a lui Joseph Couchot și a unui polițist, Máximo Antonio García Kleiner. De asemenea, i se atribuie incendierea întreprinderii producătoare de ulei Koipe, care a dus la pierderi de un miliard de pesete, și multiple jafuri la bănci și case de economii din zonă. Un jaf armat la o bancă din Rentería a dus la arestarea lor; teroriștii au făcut ineptia de a folosi pentru jaf un vehicul aparținând lui José Ángel Aguirre Aguirre. Grupul Oker avea o rețea extinsă de colaboratori și patru membri: José Ángel Aguirre Aguirre, Ramon Zapirain Tellechea, care au fost arestați de poliție, Arturo Cubillas Fontán și Idoia López Riaño, care au reușit să scape. În știrea publicată pe 23 octombrie 1985 în *El País*, erau acuzați că ar fi plănuit un atentat împotriva ministrului de Interne, José Barrionuevo, cu ocazia uneia dintre vizitele sale frecvente în Țara Bascilor pentru a participa la funeraliile victimelor ETA.

În grupul de comando Oker erau trei bărbați și o femeie, iar, cu timpul, dintre ei s-a remarcat, dobândind în cele din urmă o faimă sinistă, chiar femeia, Idoia López Riaño, cunoscută sub numele de La Tigresa¹. Și asta îmi este greu să concep, ca o fată de doar douăzeci de ani, din clasa muncitoare, fiică de imigranți în această regiune, să îmbrățișeze cu atâta entuziasm

1. Tigroaica.